

Sveriges pensioner 2005–2017

Allmän inkomstgrundad pension, tjänstepension
och avdragsgill privat pension

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Det förvaltade pensionskapitalet	3
3.	De inbetalda pensionsavgifterna.....	5
4.	Pensionsutbetalningar.....	7
5.	Tjänstepension – en jämförelse av premier och utbetalningar	8
6.	Förmånsbestämda tjänstepensioner i kommuner och landsting.....	10
6.1.	Nytt intjänande.....	11
6.2.	Förmånsbestämt kapital	12
6.3.	Pensionsskuld för förmånsbestämda pensioner	13
6.4.	Utbetalningar	15
6.5.	Sammanställning av beloppen för 2017	16
	Referenser	17
	Bilaga 1 Underlag till figurerna.....	18
	Inkomstgrundad allmän pension	18
	Premiepension.....	19
	Tjänstepension.....	20
	Avdragsgillt privat pensionssparande	21
	Bilaga 2 Förmånsbestämda tjänstepensioner i kommuner och landsting....	22
	Nytt intjänande	22
	Pensionsskuld för förmånsbestämda pensioner i kommuner och landsting.....	23
	Bilaga 3 Tjänstepensionsplanerna i korthet.....	24
	Rapportens definition av tjänstepension.....	24
	Tjänstepensionsplanerna.....	24
	ITP – privatanställda tjänstemän.....	25
	SAF-LO – privatanställda arbetare.....	25
	KAP-KL/AKAP-KL – kommun- och landstingsanställda.....	25
	PA 16 – för statligt anställda.....	27
	Bilaga 4 Kort om kapitalet i tjänstepensionssystemen.....	28
	Tjänstepensionskapitalet och avtalsområde.....	29
	Privatanställda tjänstemän.....	29
	Privatanställda arbetare	29
	Anställda inom kommuner och landsting.....	29
	Statligt anställda	30
	Bilaga 5 Avdragsgillt privat pensionssparande i korthet	31
	Bilaga 6 Datakällor	32
	Inkomstgrundad allmän pension	32
	Tjänstepension.....	32
	Definitioner och tryggsformer.....	32
	Förvaltad tjänstepensionskapital	32
	Premier för tjänstepension	33

Utbetalningar av tjänstepension	33
Avdragsgillt privat pensionssparande	34
Förvalt kapital och premier för avdragsgillt privat pension	34
Utbetalningar av privat avdragsgill pension	34

Sammanfattning

Pensionerna i Sverige har fortsatt att växa och det samlade förvaltade pensionskapitalet uppgick till 5 900 miljarder kronor 2017. Både in- och utbetalningarna har ökat och uppgick till 502 miljarder kronor respektive 452 miljarder kronor 2017.

Det samlade förvaltade pensionskapitalet inom den allmänna inkomstgrundande pensionen, tjänstepensionen och den avdragsgilla privata pensionen beräknas ha uppgått till 5 900 miljarder kronor den 31 december 2017. Det är en ökning med närmare 500 miljarder kronor sedan föregående år och en real ökning med cirka 3 200 miljarder kronor sedan 2005. Det förvaltade kapitalet inom den allmänna pensionen utgjorde 44 procent av det samlade pensionskapitalet 2017, varav buffertkapitalet motsvarade 24 procentenheter och premiepensionskapitalet 20 procentenheter. Tjänstepensionen utgjorde cirka 48 procent av det samlade kapitalet för detta år (endast pensionsförsäkringskapital ingår i beräkningarna).

Inflödet av de allmänna pensionsavgifterna, tjänstepensionspremierna och sparandet i de privata avdragsgilla pensionssparformerna har ökat i stort sett kontinuerligt sedan 2005 och beräknas ha uppgått till sammanlagt 502 miljarder kronor för 2017. Inbetalningarna till det avdragsgilla privata pensionssparandet har minskat kraftigt sedan 2014 beroende på att avdragsutrymmet minskades 2015 och på att avdragsmöjligheten slopades för den breda allmänheten 2016.

Beloppet för de samlade pensionsutbetalningarna beräknas ha ökat från drygt 280 miljarder kronor 2005 till ungefär 452 miljarder 2017. I kronor räknat har utbetalningarna av inkomstpensionen ökat mest medan utbetalningar av tjänstepensionen har ökat relativt mest med mer än en fördubbling. I slutet av 2017 utgjorde tjänstepensionen 25 procent av de totala pensionsutbetalningarna. Utbetalningarna av premiepensionen är fortsatt förhållandevis låga och uppgår till närmare två procent av de samlade pensionsutbetalningarna.

Uppgifterna om tjänstepensionerna är ungefärliga eftersom vi i vissa fall saknar underlag för pensionsutfästelser tryggade på annat sätt än genom pensionsförsäkring. En förbättring av statistiken i årets rapport är att uppgifter om de förmånsbestämda tjänstepensionerna som tryggas via beskattningsrätten i kommuner och landsting ingår i viss utsträckning.

Till följd av den växande befolkningen och ekonomin har de samlade in- och utbetalningarna av pensioner och det samlade pensionskapitalet ökat över tid. Denna utveckling bedöms fortsätta i Sverige.

1. Inledning

Pensionsmyndigheten ger i denna rapport en övergripande bild av hur pensionsbeloppen för inkomstgrundad allmän pension, tjänstepension och privat avdragsgill pension har utvecklats under perioden 2005–2017. Det är de reala (2017 års priser) beloppen för förvaltad kapital, inbetalda allmänna pensionsavgifter, försäkringspremier och sparbelopp samt utbetalda pensioner för respektive pensionsslag som redovisas. Motsvarande nominella belopp finns i bilaga 1. Syftet med rapporten är att visa hur de olika pensionsbeloppen har utvecklats över tid och därmed bidra till en bättre förståelse för den samlade pensionens betydelse i samhället.

I rapporten är det endast kapitlet med utbetalda pensioner som har heltäckande uppgifter för både avgifts- och förmånsbestämda tjänstepensioner. Årets rapport har dock två förbättringar. Den första är att vi tack vare Sveriges kommuner och landsting (SKL), KPA Pension och Skandikon har bättre information om förmånsbestämd tjänstepension inom kommun- och landstingssektorn. Vi redovisar dessa uppgifter i ett separat kapitel. I bilaga 2 framgår definitionen av nytt intjänande i de kommunala förmånsbestämda pensionerna. Den andra förbättringen är att uppgifterna över utbetalda tjänstepensioner täcker dem som är 55 år eller äldre. Tidigare år har vi redovisat utbetalningar enbart för gruppen 65 år eller äldre.

Den inkomstgrundade allmänna pensionen utgörs av inkomstpension, tilläggspension och premiepension. Inkomst- och tilläggspensionen är ett fördelningssystem med en kapitalbuffert och denna buffert ingår i rapportens statistik över förvaltad kapital. Premiepensionen är däremot ett fullt fonderat premiereservsystem där det förvaltade kapitalet representeras av försäkringstillgångar (fondförsäkring, traditionell försäkring och den tillfälliga förvaltningen). I bilaga 3 beskrivs i korthet det förvaltade kapitalet inom det allmänna pensionssystemet.

Beloppen för tjänstepensioner är ungefärliga i rapporten eftersom vi i vissa fall saknar underlag när pensionsutfästelser har tryggats på annat sätt än genom pensionsförsäkring. I de flesta fall är det uppgifter om avsättningar och kapital för förmånsbestämda tjänstepensioner som tryggats genom överföring till pensionsstiftelse, genom kreditförsäkring och beskattningsrätten som saknas. De förmånsbestämda pensionsbeloppen tryggade på dessa sätt utgör fortfarande betydande belopp även om samtliga större kollektivavtalsområden har övergått till renodlade avgiftsbestämda tjänstepensioner för yngre generationer av arbetskraft. Det finns flera skäl till varför vi saknar underlag för vår statistik och det tar vi upp i bilaga 6. När det gäller statistiken över utbetalda tjänstepensioner är uppgifterna nära nog kompletta för alla tryggandeformer, men det är inte möjligt att se vilka utbetalningar som görs specifikt för respektive tryggandeform och avtalsområde. Uppgifterna om tjänstepensionsutbetalningar kan innehålla även andra belopp än renodlade uppgifter om ålderspension, till exempel ingår eventuell utbetald efterlevandepension. Bilagorna 3 och 4 beskriver i korthet tjänstepensionsplanerna och tjänstepensionskapitalet.

Med privat pensionssparande avser rapporten det avdragsgilla privata pensionssparandet. Denna sparform har funnits under lång tid och varit tillgänglig för majoriteten av befolkningen men sedan 2016 är nysparandet begränsat enbart till dem som inte tjänar in till tjänstepension i sin anställning.

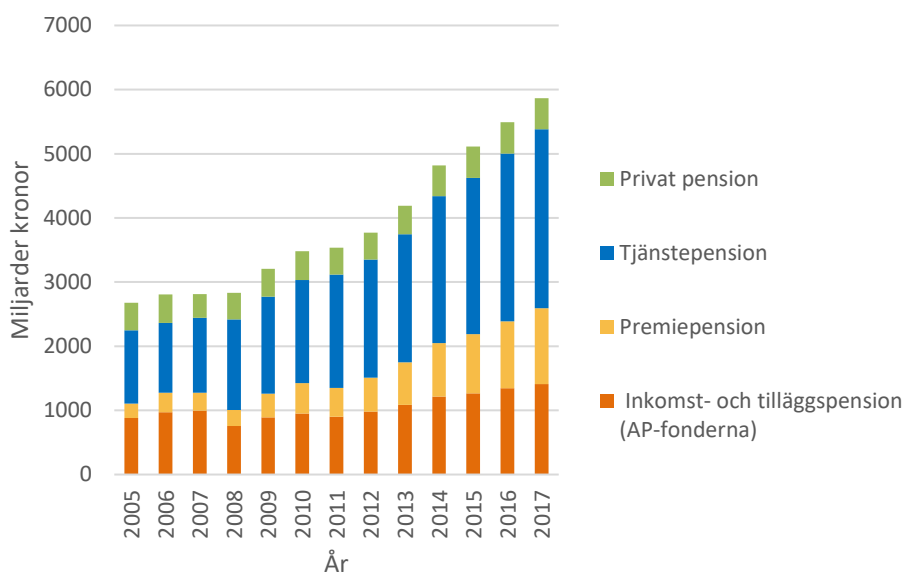
De data som ligger till grund för allmän pension baseras på uppgifter från olika årgångar av Orange rapport (Pensionssystemets årsredovisning).¹ Uppgifterna om tjänstepensioner och privat avdragsgillt pensionssparande har inhämtats från flera olika håll. Uppgifterna för de olika pensionsdelarna är inte alltid jämförbara över tid eftersom grunderna för underlagen har ändrats något vissa år. En redogörelse för använda datakällor finns i bilaga 6. I bilagan ger också en övergripande bild av de svagheter som finns i data.

¹ | Pensionsmyndighetens årliga redovisning av pensionssystemet "Orange rapport – pensionssystemets årsredovisning", redovisas uppgifterna enbart för det senaste året. Rapporterna finns på Pensionsmyndighetens hemsida, <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/Rapporter/arsredovisningar>.

2. Det förvaltade pensionskapitalet

Det samlade pensionskapitalet beräknas uppgå till cirka 5 900 miljarder kronor i slutet av 2017 (5 400 miljarder kronor år 2016)². Kapitalet utgörs av allmän pension (förvaltade buffertkapitalet i Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna samt premiepensionskapitalet), tjänstepension (pensionsförsäkringskapital) och kapitalet i de privata avdragsgilla sparformerna (pensionsförsäkring och individuellt pensionssparande). Kapitalet har ökat reallt med cirka 3 100 miljarder kronor sedan 2006.³ Ökningen har i stort sett varit kontinuerlig över tid, med undantag för den globala finanskrisen 2008 då bland annat aktiekurserna föll kraftigt, se figur 1. Nedgången detta år förklaras till stor del av att en betydande andel av pensionskapitalet var placerat i aktier.

Figur 1: Totalt förvaltad pensionskapital per den 31 december, i 2017 års priser

Källor: se bilaga 1 Underlag till diagrammen och bilaga 6 Datakällor.

Premiepensionskapitalet utgör närmare 46 (44) procent av det förvaltade kapitalet inom den allmänna pensionen 2017. Den betydande andelen beror på att premiepensionssystemet är ett fullfonderat premiereservsystem medan

² Orsaken till att vi år 2019 beskriver situationen per sista december 2017 och inte 2018 är eftersläpningen i de sammanställningarna av tjänstepensionsuppgifter vi använder för rapporten. Pensionsmyndigheten lämnar i februari varje år sin redovisning.

³En rättelse till föregående års rapport Sveriges pensioner 2005–2016. Den reala kapitalökningen mellan åren 2006 och 2016 var cirka 2 700 miljarder kronor.

inkomstpensionssystemet är ett fördelningssystem där det förvaltade kapitalet utgörs av buffertkapitalet i AP-fonderna.⁴

I slutet av 2017 uppgick de samlade ”tillgångarna” i inkomstpensionssystemet till 9 400 (9 100) miljarder kronor, varav avgiftstillgången – det immateriella värdet av avgiftsflödet – stod för 8 000 (7 700) miljarder kronor eller 85 procent av ”tillgångarna” medan buffertkapitalet stod för 1 400 (1 300) miljarder kronor eller 15 procent.⁵ Pensionsskulder i inkomstpensionssystemet uppgick vid samma tillfälle till ungefär 9 100 (8 700) miljarder kronor.

Tjänstepensionskapitalet uppgick till 2 800 (2 600) miljarder kronor under 2017. Under flertalet år under 2006–2017 uppgår det beräknade tjänstepensionskapitalet till cirka 48 procent av det samlade pensionskapitalet.⁶

Det samlade kapitalet för det privata avdragsgilla pensionssparandet minskade för tredje året i rad till 484 (487) miljarder kronor 2017.

⁴ Ett fördelningssystem kännetecknas av att det saknas juridiska eller andra krav eller ambitioner om att hålla tillgångar motsvarande pensionsåtaganden. Det innebär bland annat att de inkomstpensioner som Pensionsmyndigheten betalar ut under ett år mer eller mindre finansieras genom den pensionsavgift som betalas in samma år.

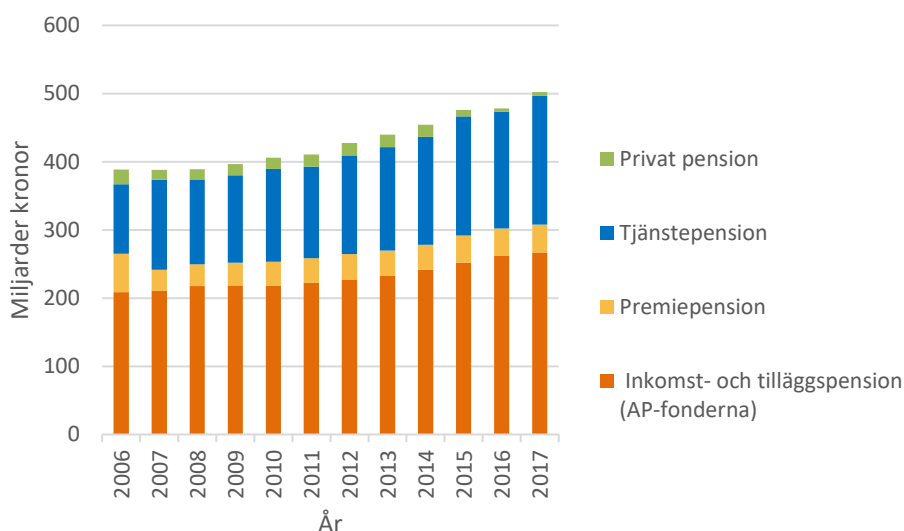
⁵ Buffertkapitalet i Första – Fjärde och Sjätte AP-fonderna används för att utjämna under- eller överskott som uppstår när beloppet för de samlade pensionsutbetalningarna överstiger eller understiger samma års inbetalade pensionsavgifter. De årliga beloppen för utbetalning av inkomst- och tilläggs pensionerna utgör sedan några år tillbaka cirka 21 procent av buffertkapitalet.

⁶ I beräkningarna av tjänstepensionskapital ingår enbart de pensionsutfästelser som tryggas genom pensionsförsäkring. Utfästelser tryggade genom kreditförsäkring, överföring till pensionsstiftelser eller genom kommuners, landstings och statens beskattningsrätt ingår inte i våra beräkningar.

3. De inbetalda pensionsavgifterna

De samlade inbetalningarna till avgiftsbestämda, inklusive premiebestämda, pensioner har ökat över tid och beräknas uppgå till 502 (470) miljarder kronor 2017, se figur 2. I kronor räknat ökar avgifterna till den allmänna pensionen mest och de uppgick till 308 (297) miljarder kronor, varav avgifterna till premiepensionen utgjorde 41 (40) miljarder kronor. Pensionsavgifterna för inkomst-/tilläggs pensionen beräknas utgöra 53 procent av de samlade inbetalningarna under 2017 medan motsvarande avgifter för premiepensioner är närmare åtta procent.

Figur 2: Totalt inbetalda pensionsavgifter, premier och sparbelopp per den 31 december, i 2017 års priser

Källor: Se bilaga 1 Underlag till diagrammen och bilaga 6 Datakällor. Not 1: I beloppen för inkomst-tilläggs- och premiepension innehåller även de avgifter som betalas in för barnårskatter och studierätter. Not 2: Det relativt höga beloppet för premiepensionen 2006 beror på att detta år gjordes en ändring av de administrativa rutinerna vid årsskiftet. Justeringen medförde en fördubblad redovisning av premieinkomsterna 2006 i Orange rapport.⁷

Premierna för tjänstepensionsutfästelser tryggade genom pensionsförsäkring beräknas till 189 (169) miljarder kronor för 2017 och de motsvarade 38 procent av de totala pensionsinbetalningarna detta år. Det är sannolikt

⁷ Före 2006 fick dåvarande Premiepensionsmyndigheten information om pensionsspararnas premiepensionsrättigheter i januari två år efter intjänandeåret. Informationen för 2004 års intjänande kom alltså i januari 2006 och då fördes avgiftsinkomsten från premiepensionen över till pensionsspararnas premiepensionskonton. År 2006 ändrades rutinen för placering av nya pensionsrätter (för både nya och befintliga pensionssparare) till att ske i december ett år efter intjänandeåret. Det innebar att medel för premiepensionsrättigheter intjänade under 2005 fördes över till spararnas premiepensionskonton. Därmed blev avgifter för två år överförda till spararnas premiepensionskonton under 2006.

högkonjunkturen i kombination med flera förändrade avtal med högre avsättningar till tjänstepension som förklarar de senaste årens markanta ökning av premieinbetalningarna.

Nysparandet i det avdragsgilla privata pensionssparandet uppgick till 5 (5) miljarder kronor. Nysparandet är oförändrat sedan föregående år men har minskat under senare år. Nedgången förklaras av att avdragsrätten sänktes under 2015, från 12 000 kronor per år till 1 800 kronor per år, för individer med tjänstepension i anställning, det vill säga för majoriteten av spararna. Vidare slopades avdragsrätten helt för samma grupp från och med årsskiftet 2015/2016 för samma grupp av individer. Det är alltså möjligt att pensionsspara privat med avdragsrätt för personer som inte har pensionsrätt i anställning.

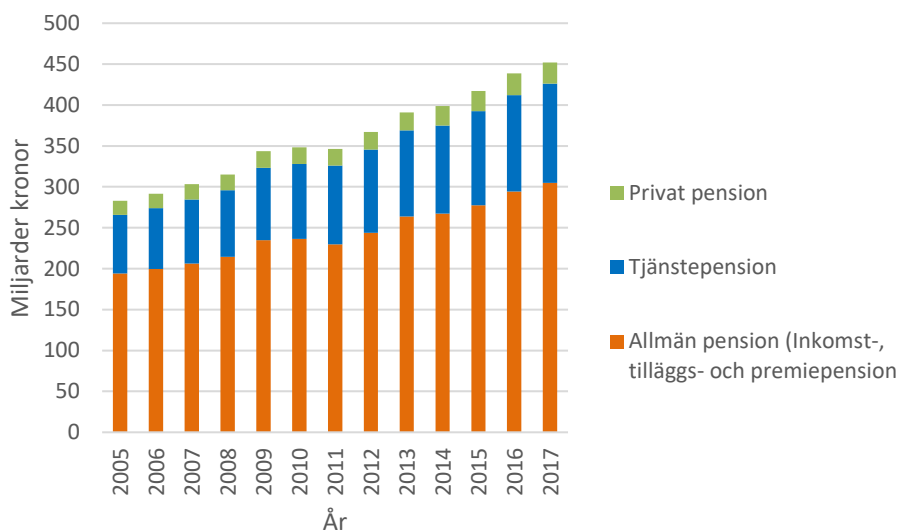
4. Pensionsutbetalningar

De sammanlagda pensionsutbetalningarna ökade realt från cirka 280 miljarder kronor 2005 till 450 (440) miljarder kronor 2017, se figur 3. I kronor räknat står förstas den allmänna pensionen för den största ökningen under perioden. Under 2017 betalades cirka 305 miljarder kronor ut i inkomstgrundad allmän pension, varav premiepensionsutbetalningarna uppgick till 9 miljarder kronor. De inkomstgrundande pensionsförmånerna kan börja betalas ut tidigast från 61 års ålder.

Det betalades ut 121 (118) miljarder kronor i tjänstepension under 2017. Tjänstepensioner utgjorde 27 (27) procent av de sammanlagda utbetalningarna och är den post som har ökat mest under perioden sedan 2005, med 69 procent. Tjänstepensioner kan enligt lag betalas ut från 55 års ålder men avtalsparterna kan välja en högre första utbetalningsålder.

Utbetalningarna från det avdragsgilla pensionssparandet är i stort sett oförändrat jämfört med det föregående året och de uppgick till 26 (26) miljarder kronor. Utbetalningar har ökat med 51 procent sedan 2005. Individen kan påbörja uttag av privat pension från 55 års ålder, men uppgifterna i figur 3 inkluderar enbart individer som är 65 år eller äldre.

Figur 3: Totalt utbetalda pensioner per den 31 december, i 2017 års priser

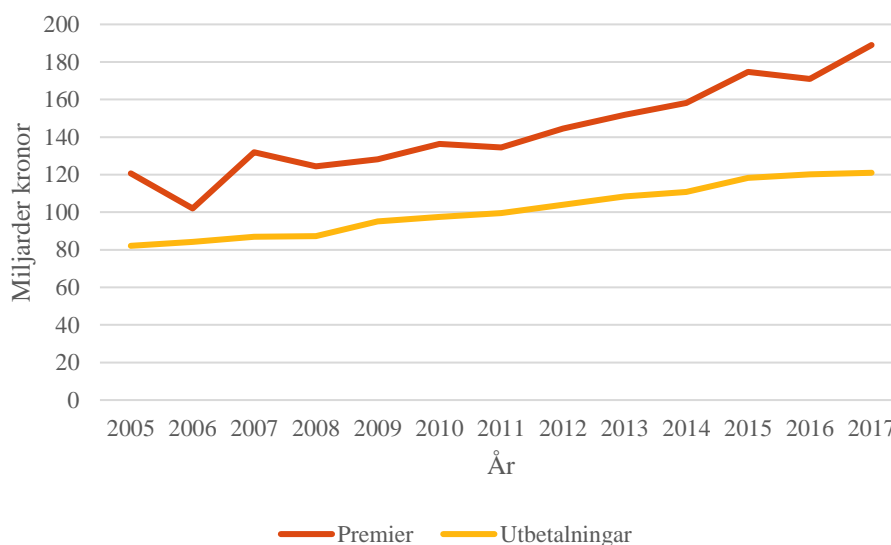

Källor: Statistiska centralbyrån (SCB), se bilaga 1 Underlag till diagrammen och bilaga 6 Datakällor. Not: Beloppen för utbetalda tjänstepensioner och avdragsgillt privat pensionssparande inkluderar personer som är 55 år eller äldre. Tidigare år har tabellen inkluderat enbart personer som är 65 år eller äldre (men för privat pension har det gällt först från och med 2008).

5. Tjänstepension – en jämförelse av premier och utbetalningar

Skillnaden mellan tjänstepensionspremier och utbetalningar av tjänstepension har varit relativt stabil under perioden 2007–2012 och har de flesta åren legat kring 35–40 miljarder kronor. Därefter har differensen ökat och för 2017 uppgick den till 68 miljarder kronor beroende på att inbetalningarna har ökat markant samtidigt som den stigande trenden för utbetalningar har mattats av. Förklaringar till skillnaden i utvecklingen mellan in- och utbetalningar är att avsättningarna i flera avtal ökat samt att såväl arbetskraften som sysselsättningsgraden under senare år har ökat, vilket i sin tur har bidragit till att inbetalningarna till tjänstepension har ökat. Tjänstepensionsutbetalningarna är i jämförelse med inbetalningarna mindre känsliga för förändringar på arbetsmarknaden.

Figur 4: Premier till och utbetalningar av tjänstepension per den 31 december, i 2017 års priser

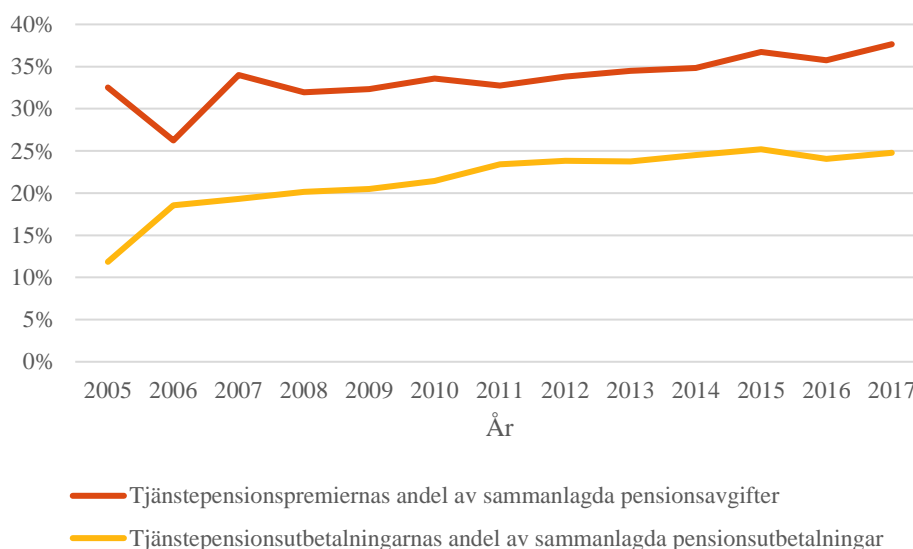
Källor: Se bilaga 1 Underlag till diagrammen och bilaga 6 Datakällor. Not 1: Premier för tjänstepensionsutfästelser tryggade genom pensionsförsäkring ingår i underlagen för pensionsavgifter medan övriga tryggaformer för tjänstepensionen inte ingår. Däremot ingår samtliga tjänstepensioner i underlagen för utbetalningar. Not 2: Utbetalningarna enbart inkluderar individer som är 55 år eller äldre.

Tjänstepensionerna svarar för en större andel av de samlade pensionsavgifterna än av de totala pensionsutbetalningarna, se figur 5. Under perioden 2007–2017 utgör tjänstepensionspremierna mellan 32 och 38 procent av pensionsavgifterna medan tjänstepensionsutbetalningarna varierar mellan 19 och 27 procent av de samlade utbetalningarna.

En förklaring till att tjänstepensionens andel av de samlade pensionsutbetalningarna växer över tid är den relativt stora skillnaden mellan in- och utbetalningar för tjänstepensioner. En premieinbetalning ger upphov till en pensionsrättighet och en ökning i det aggregerade beloppet för pensionsinbetalningar ger därför upphov till ökade pensionsrättigheter. Det i sin tur leder till att det samlade beloppet för pensionsutbetalningar ökar.

Skillnaderna mellan in- och utbetalningar är betydande trots att tjänstepensionsutfästelser tryggade på annat sätt än genom pensionsförsäkring inte ingår i beloppen för premier men däremot ingår i beloppen för utbetalningar. För vidare information om brister i data, se i bilaga 6.

Figur 5 Tjänstepensionen som andel av sammanlagda pensionsavgifter respektive pensionsutbetalningar per den 31 december

Not 1: Premier för tjänstepensionsutfästelser tryggade genom pensionsförsäkring ingår i underlagen för pensionsavgifter medan övriga trygghandformer för tjänstepensionen inte ingår. Däremot ingår samtliga tjänstepensioner i underlagen för utbetalningar. Not 2: Utbetalningarna för tjänstepension inkluderar individer som är 55 år eller äldre.

6. Förmånsbestämda tjänstepensioner i kommuner och landsting

Tack vare de uppgifter som Pensionsmyndigheten har fått från SKL, KPA Pension och Skandikon kan vi i detta kapitel ge en bild av utvecklingen för nytt intjänande och pensionsskulden för de förmånsbestämda tjänstepensioner som finns i kommun- och landstingssektorn för perioden 2008–2017.⁸ Nytt intjänande är i rapporten definierad som teknisk premie för att kunna jämföras med premier i pensionsförsäkring. Beloppen om nytt intjänande är framtagna för anställningar ingångna 1998 eller senare, medan beloppen över pensionsskulden är framtagna för anställningar som påbörjats även före 1998.

De pensionsbelopp som vi redovisar är ungefärliga. Statistiken är till stora delar baserad på den inrapportering som landets 290 kommuner och 20 landsting/regioner gör till SCB men också på databearbetningar från de aktörer som administrerar kommun- och landstingssektorns tjänstepensioner. Bilaga 2 visar vilka uppgifter som ingår i våra beräkningar av nytt intjänande för förmånsbestämda pensioner.

Tjänstepensionsavtalen i kommun- och landstingssektorn har omförhandlats ett flertal gånger under de senaste 30 åren och många arbetstagare omfattas av mer än ett av sektorns pensionsavtal. Fram till och med 1997 var tjänstepensionen helt förmånsbestämd (pensionsavtal PA–KL), se tabell 1 nedan. Från och med 1998 var tjänstepensionen avgiftsbestämd för inkomster upp till och med taket i socialförsäkringen medan den varit förmånsbestämd för delar över taket (PFA). För de födda 1985 eller tidigare är tjänstepensionen fortsatt avgiftsbestämd för lön upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp och förmånsbestämd för delar över denna gräns upp till och med 30 inkomstbasbelopp (KAP–KL). För de som är födda efter 1985 är hela pensionen avgiftsbestämd (AKAP–KL). Avgiftens storlek uppgår till 4,5 procent av lönen upp till 7,5 inkomstbasbelopp och 30 procent på lönedelar därutöver upp till 30 inkomstbasbelopp.

⁸ Kommuner och landsting kan köpa pensionsförsäkring för att minska pensionsskulden i balansräkningen. I de fall detta har gjorts så ingår inte de försäkrade beloppen i vår redovisning.

Tabell 1: Tjänstepensionsavtalens konstruktion i kommun- och landstingssektorn

Period	Pensionsavtal	För lön upp till "taket"	För lön över "taket"
1985-1997	PA-KL	Förmånsbestämt	Förmånsbestämt
1998-2005	PFA	Avgiftsbestämt	Avgiftsbestämt + förmånsbestämt
2006-	KAP-KL	Avgiftsbestämt	Avgiftsbestämt + förmånsbestämt
2014-	AKAP-KL	Avgiftsbestämt	Avgiftsbestämt

Källa: RIPS 17 – Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld. Not: Det så kallade taket är den övre gränsen för den pensionsgrundande inkomsten inom det allmänna pensionssystemet.

Förtroendevalda har också rätt till tjänstepension men reglerna för dessa pensioner fastställs inte genom ett centralt kollektivavtal. Det är upp till varje kommun och landsting att fastställa pensionsbestämmelser. De flesta brukar följa SKL:s rekommendationer om pensioner men det finns undantag, till exempel så är inte riktlinjerna enhetliga för beräkning av förtroendevaldas pensionsskuld.⁹ Det finns i dagsläget cirka 40 000 förtroendevalda i kommuner och landsting.

6.1. Nytt intjänande

Med nytt intjänande avser vi här det belopp som kommuner och landsting har avsatt under året för att trygga de förmånsbestämda pensionsutfästelserna, det vill säga teknisk premie, och beräknas enligt följande:

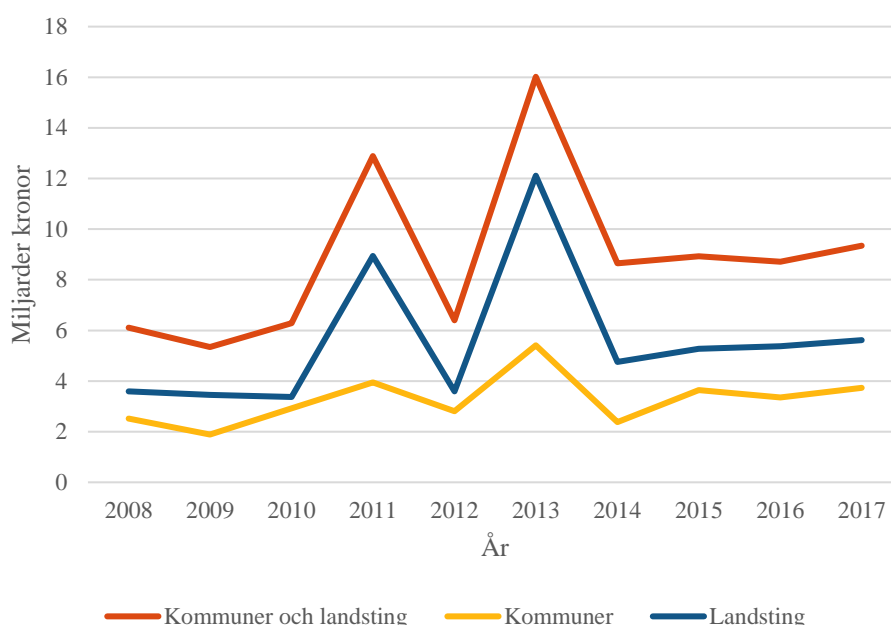
Totala kostnader för tjänstepensioner, exklusive finansiella kostnader, minus utbetalningar av tjänstepensioner som tjänats in före 1998 minus totalt nytt intjänande för nya avgiftsbestämda tjänstepensioner (det vill säga inbetalda pensionspremier).¹⁰

⁹ De förtroendevaldas pensionsskuld styrs inte av centrala avtal och därför kan det finnas andra riktlinjer för denna grupp. I bilaga till Sveriges kommuner och landsting (2017) har riktlinjer för hur beräkningarna kan göras i de fall då de lokala avtalen är liktydiga med bestämmelser enligt SKL:s rekommendationer.

¹⁰ Det finns en redovisningsmässig skillnad mellan förmånsbestämd tjänstepension intjänad före 1998 och intjänad från och med 1998. De förmånsbestämda pensioner som är intjänade före 1998 finns inte upptagna i kommuners och landstings balansräkning. Dessa pensioner kostnadsförs vid utbetalning och därför ingår de i beräkningen av teknisk premie. För mer information, se SKL (2017).

Summa nytt intjänande till de förmånsbestämda tjänstepensionerna i kommun- och landstingssektorn uppgick till cirka 10 miljarder kronor 2017 och det motsvarade cirka fem procent av de samlade tjänstepensionspremierna i Sverige det året.

Figur 6: Nytt intjänande av förmånsbestämda pensioner per den 31 december, i 2017 års priser

Källa: Sveriges kommuner och landsting. Not 1: Nytt intjänande motsvarar teknisk premie. Not 2: Diskonteringsräntan sänktes 2011 och 2013 i enlighet med de antagna riktlinjerna för redovisning. Räntesänkningarna avsåg 2012 respektive 2014 men tillämpades i redovisningen året innan. Om diskonteringsräntan hade varit oförändrad för dessa år så hade det samlade beloppet för kommuner och landsting varit 4,2 för 2011 och 5,2 för 2013. Not 3: Premier för den del av pensionskulden som är tryggad genom pensionsförsäkring ingår inte i beloppen.

De relativt stora förändringarna i intjänandet för åren 2011 och 2013 kommer av att diskonteringsräntan i kommunernas och landstingens redovisningsmodell sänktes till följd av sjunkande realränta. Effekten blir större för landstingen på grund av att de har en högre pensionsskuld intjänad före 1998.

6.2. Förmånsbestämt kapital

Många landsting har satt av medel för att finansiera framtida utbetalningarna av förmånsbestämda tjänstepensioner. Medlen förvaltas i så kallade pensionsportföljer men pengarna är inte öronmärkta och kan därför användas till att finansiera annan verksamhet. De tre största landstingarna har inte pensionsportföljer.

De avsatta medlen uppgick till sammanlagt cirka 66 miljarder kronor i slutet av 2017 och utgjorde då cirka två procent av det samlade förvaltade

pensionskapitalet inom tjänstepensionsområdet.¹¹ Uppskattningen av beloppen baseras på svaren från en enkätförfrågan som SKL skickat ut till kommunerna och landstingen.

6.3. Pensionsskuld för förmånsbestämda pensioner

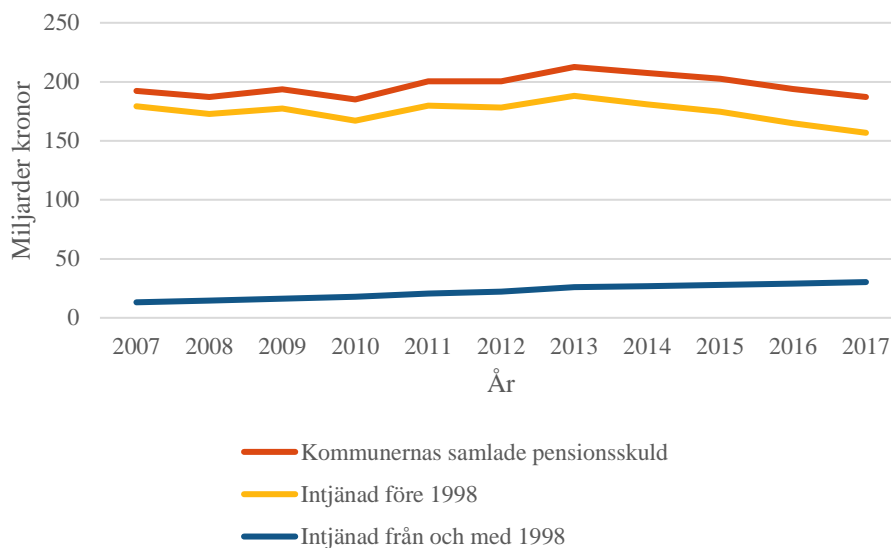
Förmånsbestämda pensioner ger upphov till pensionsskuld och inom kommun- och landstingssektorn var den skulden 392 miljarder kronor i slutet av år 2017. Tjänstepensioner var helt förmånsbestämda fram till 1998 och det är skulduppbyggnaden fram till dess som utgör den största delen av dagens pensionsskuld, cirka 70 procent, beräknat exklusive särskild löneskatt. Som andel av pensionsskulden inom det allmänna inkomstpensionssystemet, utgör den samlade pensionsskulden för förmånsbestämda tjänstepensioner i kommuner och landsting 4 procent.¹²

Vi ser i figurerna 7 och 8 nedan att utvecklingen av den förmånsbestämda pensionsskulden har varit något annorlunda i kommunsektorn jämfört med landstingssektorn. Medan kommunernas samlade pensionsskuld har minskat under senare år så är den samlade pensionsskulden i landstingssektorn relativt oförändrad. Den del av pensionsskulden som härrör från tiden fram till 1998 minskar i båda sektorer men minskningstakten är något högre bland kommunerna. Den del av skulden som har byggts upp från och med 1998 har högre ökningstakt bland landstingen än i kommunerna. Notera att det är den reala skuldutvecklingen exklusive särskild löneskatt som visar i figurerna. Bilaga 2 visar pensionsskulden aggregerad för de båda sektorerna.

¹¹ Tillgångarna i de så kallade pensionsportföljerna värderas i regel utifrån lägsta värdets princip, det vill säga de marknadsvärderas inte. För mer information, se SKL (2017).

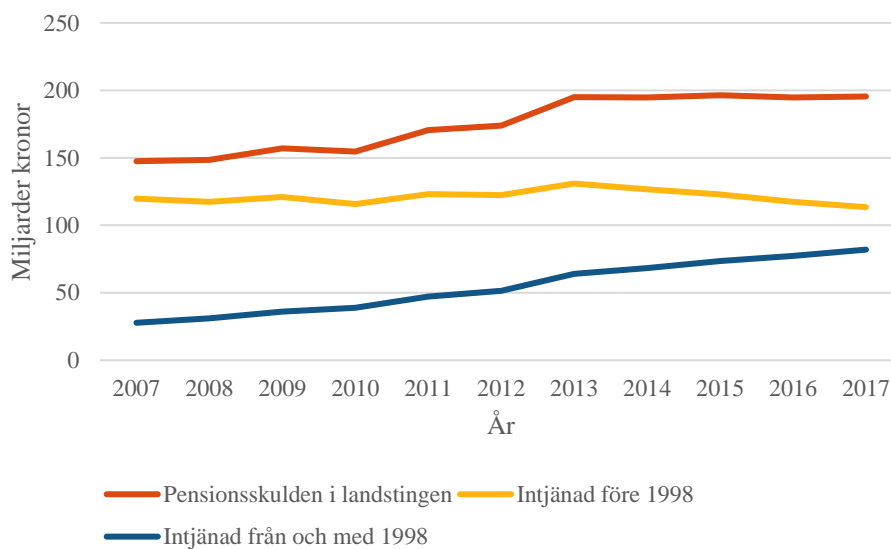
¹² Pensionsskulden i inkomstpensionssystemet uppgick till 9 080 miljarder kronor 2017 ($392/9\ 080 = 0,04$).

Figur 7: Förmånsbestämd pensionsskuld i kommunsektorn, i 2017 års priser

Källa: Sveriges kommuner och landsting. Not: Uppgiften om pensionskulden för förmånsbestämda pensioner är per den 31 december varje år och är beräknad exklusive särskild löneskatt.

Figur 8: Förmånsbestämd pensionsskuld i landstingssektorn, i 2017 års priser

Källa: Sveriges kommuner och landsting. Not: Uppgiften om pensionskulden för förmånsbestämd pension är per den 31 december varje år och är beräknad exklusive särskild löneskatt.

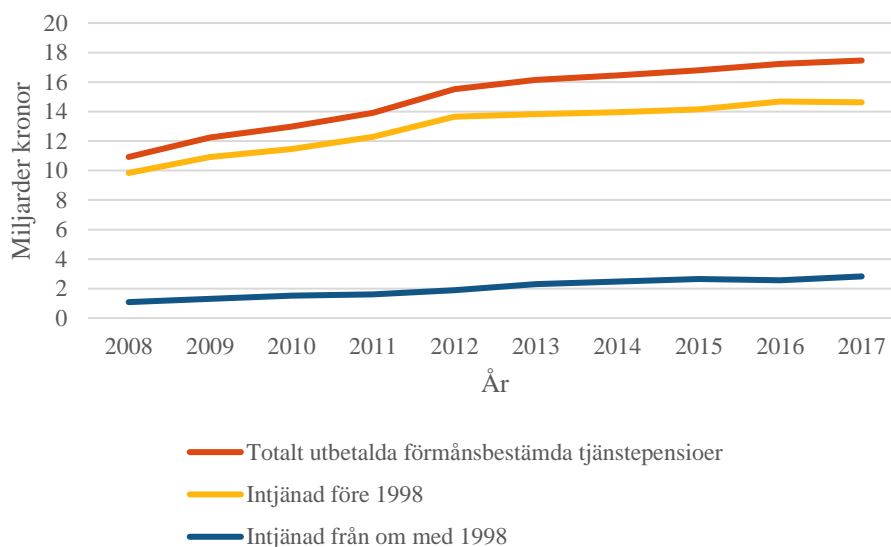
6.4. Utbetalningar

För 2017 uppgick utbetalningarna av förmånsbestämda pensioner i kommun- och landstingssektorn till närmare 18 miljarder kronor, varav 15 miljarder eller drygt 80 procent härrör från intjänandet före 1998.

Utbetalningarna av förmånsbestämda tjänstepensioner ingår som sagt i beloppen för de samlade utbetalningarna som redovisas i rapporten ovan. Deras andel av de samlade tjänstepensionsutbetalningarna är närmare 15 procent.

Figur 9 visar att utbetalningarna av förmånsbestämda pensioner från kommuner och landsting ökar över tid men att ökningstakten har mattats av under senare år. Av naturliga skäl är det utbetalningar för intjänande gjort före 1998 som utgör den största delen av utbetalningarna. Vi har inte tillgång till uppgifter uppdelade på respektive kommuner och landsting.

Figur 9: Utbetalda förmånsbestämda tjänstepensioner från kommuner och landsting, i 2017 års priser

Källa: Sveriges kommuner och landsting.

6.5. Sammanställning av beloppen för 2017

Tabell 2 visar en sammanställning av beloppen för förmånsbestämd tjänstepension inom kommun- och landstingssektorn per den 31/12 2017, uppdelat på nytt intjänande, kapital, pensions-skuld och utbetalningar.

Tabell 2: Pensionsbelopp för förmånsbestämda tjänstepensioner inom kommuner och landsting per 31/12 2017, i miljarder kronor

	Nytt intjänande	Kapital	Pensions- skuld	Utbetalningar
Kommun och landsting totalt, varav	9,3	66	383	17,5
-kommuner	3,7	20	187	1,2*
-landsting	5,6	46	195	1,7*
Bolag	n/a	n/a	8,9	0,2
Summa	9,9	66	392	18

Källa: Sveriges kommuner och landsting.

*Uppgift visar enbart utbetalning av pensioner intjänade från och med 1998.

Not 1: Uppgifterna i tabellen är exklusive särskild löneskatt. För närmare information om innehållet i uppgifterna om nytt intjänande se bilaga 2. Not 2: I tabellen redovisas beloppet för den samlade pensions-skulden för kommunsektorn men också den del av skulden som fanns före 1998, se kolumnerna 4 respektive 5. Not 3: Beloppen för de samlade utbetalningarna av förmånsbestämda pensioner redovisas i kolumn 6 medan kolumn 7 visar den del av utbetalningarna som härrör från intjänande före 1998. Not 4: n/a står för "inte tillgänglig" (not available).

Referenser

Sveriges kommuner och landsting (2017), RIPS 17–Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld.

Bilaga 1 Underlag till figurerna

Inkomstgrundad allmän pension

Tabell 3: Nominella uppgifter för inkomstpension och tilläggspension, miljarder kronor per den 31/12 respektive år

	Inbetald pensionsavgift	Förvaltad kapital	Utbetalning
2005	180	769	169
2006	184	858	176
2007	190	898	186
2008	203	707	199
2009	203	827	217
2010	205	895	220
2011	216	873	220
2012	222	958	236
2013	227	1058	254
2014	236	1184	255
2015	246	1230	265
2016	257	1321	282
2017	267	1412	296

Källor: Balansräkningen i respektive års Orange rapport – Pensionssystemets årsredovisning.

Not 1: Kolumnen "Förvaltad kapital" i tabellen summerar det kapital som förvaltas inom inkomstpensionen och premiepensionen. För inkomstpensionen ingår det förvaltade kapitalet i Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna, det så kallade buffertkapitalet. För premiepensionen ingår försäkringstillgångarna (fondförsäkringen och traditionell försäkring), kapitalet i den tillfälliga förvaltningen och övriga tillgångar.

Premiepension

Tabell 4: Nominella uppgifter för premiepension, miljarder kronor per den 31/12 respektive år

	Inbetald pensionsavgift	Förvaltad kapital	Utbetalning
2005	24	193	0,1
2006	50	269	0,2
2007	28	311	0,5
2008	30	233	0,8
2009	31	344	0,8
2010	33	443	1
2011	35	434	2
2012	37	515	2
2013	36	648	3
2014	36	812	4
2015	39	896	6
2016	40	1024	7
2017	41	1182	9

Källor: Balansräkningen i respektive års Orange rapport – Pensionssystemets årsredovisning.

Not 1: Kolumnen "Förvaltad kapital" i tabellen summerar det försäkringskapital som förvaltas inom premiepensionen. Försäkringstillgångarna summerar kapitalet i fondförsäkringen, traditionell försäkring och den tillfälliga förvaltningen. Not 2: Beloppen för premiepension ingår även tabell B1 ovan som visar beloppen för hela den inkomstgrundande allmänna pensionen. Not 3: Beloppen för år 2010 är hämtade från Orangerapport för 2011 som har reviderade uppgifter för 2010.

Tjänstepension

Tabell 5: Nominella uppgifter för tjänstepension, miljarder kronor per den 31/12 respektive år

	Inbetald pensionsavgift	Förvaltad kapital	Utbetalning från 65 års ålder	Utbetalning från 55 års ålder
2005	105	994	41	62
2006	90	960	44	66
2007	119	1295	49	71
2008	116	1316	54	76
2009	119	1403	60	82
2010	128	1509	65	86
2011	130	1705	73	93
2012	141	1795	80	99
2013	148	1948	86	103
2014	154	2227	91	105
2015	170	2369	98	112
2016	168	2 570	102	116
2017	189	2 787	108	121

Not: Nytt i tabellen för i år är att utbetalningar från 55 års ålder redovisas.

Avdragsgillt privat pensionssparande

Tabell 6: Nominella uppgifter för avdragsgillt privat pensionssparande, miljarder kronor per den 31/12 respektive år

	Inbetalt sparbelopp	Förvalt kapital	Utbetalning från 65 års ålder	Utbetalning från 55 års ålder
2005	15	373	11	15
2006	19	390	11	16
2007	13	410	17	17
2008	14	387	18	18
2009	15	402	15	19
2010	15	423	16	19
2011	17	406	17	20
2012	18	412	18	21
2013	18	433	19	21
2014	17	465	20	23
2015	9	478	22	24
2016	5	478	22	26
2017	5	484	23	26

Not: Beloppet för 2016 års utbetalningar är korrigerat sedan föregående års rapport.

Bilaga 2 Förmånsbestämda tjänstepensioner i kommuner och landsting

Nytt intjänande

Med nytt intjänande avser vi det belopp som arbetsgivare har behövt avsätta under året för att trygga de förmånsbestämda pensionsutfästelserna.

Uppgiften är beräknad enligt följande:

Förändringen i den del av pensionsskulden som byggdes upp fram till 1998 plus arbetsgivarnas avsättningar under det innevarande året för att trygga de förmånsbestämda tjänstepensionerna som tjänats in från och med 1998 plus försäkringspremier för förmånsbestämda pensioner minus finansiellkostnad.

I våra beräkningar motsvarar förändringen i pensionsskulden skillnaden i skuldens storlek mellan två år och det är skuldens värde per den 31 december respektive år som används i beräkningarna.

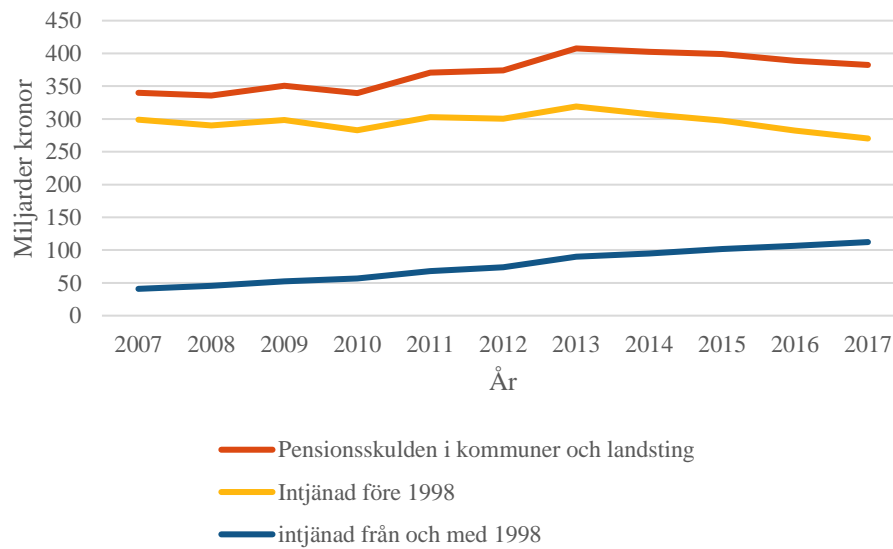
Arbetsgivarnas avsättningar är summan av förändringen i avsättningen till förmånsbestämd ålderspension (skillnaden mellan två år) och de utbetalningar av förmånsbestämd ålderspension som gjorts under året minus den finansiella kostnaden (det vill säga ränteuppräknings och indexering av pensionsskulden) plus premier för pensionsförsäkringar.

En del kommuner och landsting har valt att försäkra en del av pensionsskulden för att få en mjukare skuldutjämning över tid. Dessa försäkringspremier ingår i beräkningarna av det nya intjänandet.

...

Pensionsskuld för förmånsbestämda pensioner i kommuner och landsting

Figur 10: Pensionsskuld för förmånsbestämd pension i kommuner och landsting, i 2017 års priser

Källa: Sveriges kommuner och landsting.

Bilaga 3 Tjänstepensionsplanerna i korthet

Rapportens definition av tjänstepension

Med tjänstepensioner avser rapporten de skatterättsligt godkända trygghandformerna för pensionsutfästelser. De kollektivavtalade tjänstepensionerna, och därmed den absoluta merparten av allt pensionssparande utanför det allmänna pensionssystemet, baseras på dessa trygghandformer.

Tjänstepensionsplanerna

Tjänstepensionen regleras i överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare (i regel genom arbetsgivareorganisation och fackförbund) i så kallade kollektivavtal. Tjänstepensionen är alltså inte lagstadgad. Cirka 90 procent av arbetsgivarna omfattas av kollektivavtal. Arbetsgivare kan också sluta pensionsavtal direkt med de enskilda arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal.

Tjänstepensionen kompletterar den allmänna pensionen genom att individen får en större andel av inkomsten i pension för den delen av lönen som uppgår till och med det så kallade taket i socialförsäkringen (7,5 inkomstbasbelopp). Tjänstepensionen kompletterar även genom att fylla på för inkomster över taket. Inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp är inte pensionsgrundande i det allmänna pensionssystemet.

Tjänstepensionsområdet är komplext i och med att tjänstepensionsplanerna varierar mellan de olika avtalsområdena och att avtalen förhandlats om ett flertal gånger. Omförhandlingarna har medfört det att det finns flera generationsspecifika avtal inom ett och samma avtalsområde. Tidigare fanns det i stort sett enbart förmånsbestämd tjänstepension men under de senaste 20 åren har inslaget av avgiftsbestämda pensioner ökat. I flera avtal finns en kombination av förmåns- och avgiftsbestämda pensioner där den avgiftsbestämda delen utgör ett mindre komplement. Parallellt har trenden varit en övergång från förmånsbestämda pensioner till helt avgiftsbestämda pensioner för yngre generationer av arbetstagare.

De fyra största avtalsområdena dominerar marknaden för tjänstepensioner och är följande:

- ITP för flertalet privatanställda tjänstemän
- SAF-LO för flertalet privatanställda arbetare
- KAP-KL/AKAP-KL för kommun- och landstingsanställda
- PA 16 för statligt anställda tjänstemän

ITP – privatanställda tjänstemän

I huvudsak finns det två ITP-planer,

- ITP1 omfattar tjänstemän födda 1979 eller senare
- ITP2 omfattar tjänstemän födda 1978 eller tidigare

ITP1 är avgiftsbestämd och för inkomster upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp betalar arbetsgivaren in 4,5 procent av den anställdes pensionsmedförande lön i premie. För den delen av lönen som överstiger taket betalar arbetsgivaren in en premie motsvarande 30 procent. Arbetstagare väljer själv förvaltare och sparform för ena halvan av beloppet, andra halvan måste placeras i en traditionell försäkring.

ITP2 är i grunden förmånsbestämd med en kompletterande avgiftsbestämd del, ITPK. Att pensionen är förmånsbestämd betyder att pensionen är bestämd på förhand.

ITP2 innebär att arbetstagaren garanteras följande pensionsnivåer av slutlönen:

Årslön:	Pension i procent av lönedel:
Upp till 7,5 inkomstbasbelopp	10 procent
7,5 – 20 inkomstbasbelopp	65 procent
20 – 30 inkomstbasbelopp	32,5 procent

ITPK utgör 2 procent av pensionsmedförande lön och arbetstagaren väljer själv placeringen av premien.

SAF-LO – privatanställda arbetare

Tjänstepension för privatanställda arbetare är avgiftsbestämd. Arbetsgivaren betalar in 4,5 procent av den anställdes pensionsmedförande lön upp till 7,5 inkomstbasbelopp, och 30 procent på den del av lönen som är över 7,5 inkomstbasbelopp i en pensionsförsäkring.

Arbetstagaren väljer själv hur pensionspremien ska förvaltas.

KAP-KL/AKAP-KL – kommun- och landstingsanställda

Inom kommuner och landsting finns det i huvudsak två tjänstepensionsplaner, KAP-KL eller AKAP-KL.

KAP-KL gäller för dem som är födda 1985 eller tidigare. Tjänstepensionens utformning beror på arbetsinkomstens storlek. Grunden är avgiftsbestämd pension och för årsinkomster upp till 30 inkomstbasbelopp sätts 4,5 procent av lönen av till en pensionsförsäkring. Arbetstagaren väljer själv förvaltare

av pensionsmedlen. För månadsinkomster mellan 7,5 inkomstbasbelopp och 20 inkomstbasbelopp är tjänstepensionen förmånsbestämd. Nivån på den förmånsbestämda pensionen beror dels på den anställdes födelseår och dels på den anställdes genomsnittliga lön i slutet av arbetslivet. En anställd född 1946 eller tidigare får 62,5 procent av lönen i tjänstepension. För anställda födda efter 1946 trappas procentsatsen ned fram till och med födelseåret 1967. Anställda födda 1967 eller senare får 55 procent av lönen i tjänstepension.

AKAP-KL gäller för dem som är födda 1986 eller senare. Pensionen är helt avgiftsbestämd. Avgiften uppgår till 4,5 procent av arbetstagarens halvårslön upp till 3,75 inkomstbasbelopp, och till 30 procent av halvårslön över 3,75 inkomstbasbelopp upp till 15 inkomstbasbelopp.

Före 1998 var tjänstepensionen i kommuner och landsting förmånsbestämd och skuldfördes i balansräkningen.

Tabell 7: Ålderspensionsförmåner i kommuner och landsting enligt olika tjänstepensionsavtal sedan 1985

Period	Pensionsavtal	Under "taket"	Över "taket"
1985-1997	PA-KL	Förmånsbestämt	Förmånsbestämd
1998-2005	PFA	Avgiftsbestämt	Avgiftsbestämt + förmånsbestämt
2006-	KAP-KL	Avgiftsbestämt	Avgiftsbestämt + förmånsbestämt

Källa: Sveriges kommuner och landsting (2017).

Not: tabellen är förenklad. Till exempel har individens födelseår betydelse för vilket avtal han eller hon tillhör.

Förtroendevalda har också pensionsrätt i anställning men reglerna för deras pensioner fastställs inte genom ett centralt kollektivavtal. Det är upp till varje kommun och landsting att fastställa pensionsbestämmelserna. De flesta brukar anta de bestämmelser som rekommenderas av SKL.

Bestämmelserna OPF-KL gäller för förtroendevalda som tillträdde efter 2014 års val. Dessa bestämmelser skiljer mot de tidigare genom att de omfattar samtliga förtroendevalda och det rör sig om 30 000–40 000 personer. OPF-KL innebär att individen får ett omställningsstöd för tiden fram till 65 års ålder och en avgiftsbestämd pension från och med 65 års ålder.

De tidigare bestämmelserna PBF och PRF-KL omfattade bara förtroendevalda med uppdrag på minst 40 procent, cirka 1 300 personer. Dessa bestämmelser var mer förmånliga i och med att det var möjligt att få full pension livet ut efter tolv års uppdrag.

PA 16 – för statligt anställda

De huvudsakliga avtalen om tjänstepension inom den statliga sektorn är PA 16 avdelning I och PA 16 avdelning II.

PA 16 avdelning II omfattar dem som är födda 1987 eller tidigare. För denna grupp består tjänstepensionen av tre delar, varav två är avgiftsbestämda och en är förmånsbestämd.

För de delar som är avgiftsbestämda sätter arbetsgivaren av dels 2 procent av lönen till en traditionell pensionsförsäkring som förvaltas av KÅPAN Pensioner och dels 2,5 procent till en pensionsförsäkring där arbetstagaren har möjlighet att själv välja både försäkringsgivare och fonder.

Den förmånsbestämda delen innebär att arbetstagaren garanteras en viss andel av slutlönen i tjänstepension. I PA 16 avdelning II minskar inslaget av förmånsbestämd del ju senare år individen är född. För födda 1943 motsvarar tjänstepensionen 9,5 procent av slutlönen upp till 7,5 inkomstbasbelopp, 64,85 procent av slutlönen mellan 7,5 och 20 inkomstbasbelopp och 32,40 procent för slutlön mellan 20–30 inkomstbasbelopp. Den som är född 1973 eller senare får ingen garanterad del av slutlönen i tjänstepension för lön upp till 7,5 inkomstbasbelopp. Däremot garanteras han eller hon en tjänstepension som motsvarar 60 procent av slutlönen för den del av slutlönen som uppgår till mellan 7,5–20 inkomstbasbelopp och motsvarande 30 procent av slutlönen för den del av slutlönen som uppgår till mellan 20–30 inkomstbasbelopp.

PA 16 avdelning I omfattar dem som är födda 1988 eller senare. Denna grupp av arbetstagare har inget inslag av förmånsbestämd del men däremot tre avgiftsbestämda delar. Även här sätter arbetsgivaren av på lön upp till 7,5 inkomstbasbelopp, dels 2 procent av lönen i en traditionell pensionsförsäkring förvaltat av KÅPAN Pensioner och dels 2,5 procent till en pensionsförsäkring där arbetstagaren har möjlighet att själv välja både försäkringsgivare och fonder. För lön över 7,5 inkomstbasbelopp sätter arbetsgivaren av 10 procent av lönen i en traditionell pensionsförsäkring förvaltat av KÅPAN Pensioner och dels 20 procent till en pensionsförsäkring där arbetstagaren har möjlighet att själv välja både försäkringsgivare och fonder. Därutöver sätter arbetsgivaren av 1,5 procent av lönen som kan användas för att komplettera pensionen i fall arbetstagaren vill gå ned i arbetstid inför pensioneringen. Denna sistnämnda del förvaltas av KÅPAN Pensioner i en traditionell försäkring.

Bilaga 4 Kort om kapitalet i tjänstepensionssystemen

För att arbetsgivarens avsättningar skatterättsligt ska betraktas som pension till de anställda behöver pensionsutfästelserna vara tryggade i pensionsförsäkring, överföring till pensionsstiftelse samt avsättning i balansräkning i förening med kreditförsäkring eller liknande. Kommuner, landsting och stat kan som arbetsgivare därutöver trygga pensionsutfästelser genom avsättning i balansräkning utan kreditförsäkring. De anses genom sin beskattningsrätt kunna garantera pensionsutbetalningar.

Valet av tryggandeform styr naturligtvis huruvida det finns ett pensionskapital avsatt att förvalta och hur dessa medel i så fall är investerade. Samtidigt finns det en stark koppling mellan tjänstepensionens utformning (avgifts- eller förmånsbestämd) och valet av tryggandeform.

Pensionsutfästelser för avgiftsbestämda tjänstepensioner tryggas nästan uteslutande i pensionsförsäkring. Det medför att i stort sett hela kapitalet för avgiftsbestämda pensioner förvaltas av livförsäkringsbolag och pensionskassor. Förmånsbestämda tjänstepensioner kan också tryggas genom pensionsförsäkring men det är vanligt att någon av de övriga tryggandeformerna används. Det är också vanligt att tillämpa en kombination av tryggandeformer för samma pensionsutfästelser, till exempel kan pensionskapitalet i pensionsstiftelse vara kreditförsäkrat.

Tryggandeformerna medför att tjänstepensionskapitalet finns i följande organisationer:

- Livförsäkringsbolag
- Tjänstepensionskassor (KÅPAN Pensioner ingår här)
- Statens tjänstepensionsverk (SPV) som på uppdrag av staten förvaltar det statliga tjänstepensionskapitalet
- Privata bolag som gör avsättningar i balansräkning (mot kreditförsäkring och/eller överföring till pensionsstiftelse)
- Pensionsstiftelser
- Kommuners och landstings avsättningar i balansräkningen
- Kommuners och landstings särskilda pensionsportföljer
- Privata fonder, till exempel premiepensionskapitalet.
-

PRI Pensionsgaranti är det enda företaget i Sverige som kreditförsäkrar pensionsåtaganden och pensionsstiftelser. De träder in när en arbetsgivare inte klarar sina åtaganden (när en så kallad skada har inträffat). PRI Pensionsgaranti förvaltar alltså inte pensionskapital.

Det fanns drygt 1 500 pensionsstiftelser i Sverige i slutet av 2017. Av dessa har 760 stiftelser lämnat uppgift till Länsstyrelsen om stiftelsens förmögenhet. De inrapporterade förmögenheterna för 2017 summerade till 3

50 miljarder kronor. De tjugo största pensionsstiftelserna representerade 92 procent av den samlade förmögenheten.

Tjänstepensionskapitalet och avtalsområde

Privatanställda tjänstemän

Det största enskilda avtalsområdet för privatanställda tjänstemän är ITP (Industrins och handelns tilläggspension). Inom ITP 1 är tjänstepensionen enbart avgiftsbestämd och förvaltas av livförsäkringsbolag. Inom ITP 2 är tjänstepensionen både avgifts- och förmånsbestämd. Den avgiftsbestämda delen förvaltas av livförsäkringsbolagen. En del arbetsgivare väljer att trygga den förmånsbestämda delen genom pensionsförsäkring i Alecta (livförsäkringsbolag) som i sin tur har en traditionell förvaltning av medlen. Andra arbetsgivare låter kapitalet arbeta kvar inom företaget eftersom de antar att det ger en bättre långsiktig kapitalavkastning, de gör en så kallad pensionsavsättning i balansräkningen. Arbetsgivaren behöver i detta fall trygga pensionsutfästelsen antingen genom överföring till pensionsstiftelse eller genom kreditförsäkring. Inom ITP 2 är avtalet sådant att kapitalet i pensionsstiftelserna måste vara kreditförsäkrat.

PRI Pensionsgaranti kreditförsäkrar som sagt pensionsåtaganden och pensionsstiftelser. De förvaltar alltså inte pensionskapital.

Pensionsstiftelser förvaltar det tjänstepensionskapital som stiftelsen har i uppdrag att förvalta.

Flera andra privata pensionsplaner, till exempel på bankområdet, har valt att dels fortsätta med förmånsbestämda pensioner och dels trygga sina pensionsåtaganden genom överföring till pensionsstiftelse.

Många arbetsgivare inom den privata tjänstemannasektorn tryggar pensionsåtagandena genom pensionsförsäkring hos en tjänstepensionskassa.

Privatanställda arbetare

Det dominerande avtalsområdet för privatanställda arbetare är SAF-LO och de har avgiftsbestämda tjänstepensioner. Tjänstepensionskapitalet i denna sektor förvaltas i livbolag och tjänstepensionskassor.

Anställda inom kommuner och landsting

Fram till och med 1997 var tjänstepensioner inom kommuner och landsting förmånsbestämda. I regel sattes inga medel av för framtida utbetalningar, istället tryggades åtagandena genom beskattningsrätten. För att utjämna belastningen av pensionsskulden över tid så har en del kommuner och landsting försäkrat skulden genom pensionsförsäkringar till de anställda. Dessa pensionsförsäkringar är för förmånsbestämda pensioner och finansieras genom premier till ett försäkringsbolag, samtidigt som pensionsutfästelsen är tryggad genom beskattningsrätten.

Landstingen har historiskt sett haft låga investeringar och pensionsmedel har därför kunna sättas av till särskilda portföljer som landstingen förvaltar. I stort sett alla landsting har pensionsportföljer att förvalta, med undantag för de tre största landstingen som använder medlen till investeringar och

förutsätter att skatteunderlaget ska finansiera pensionsskulden. De tre största landstingen har stora investeringar i sjukvården/sjukhus.

Landstingen (och en del kommuner) har fått medel till pensionsportföljen genom att sätta upp resultatmål. Om resultatet överstiger målet blir det pengar över till pensionsportföljen.

Från och med 1998 är tjänstepensionerna inom kommuner och landsting i stort sett enbart avgiftsbestämda och arbetsgivarna betalar löpande in avgiften till pensionsförsäkringar. Pensionskapitalet förvaltas alltså av livbolagen. Förmånsbestämda tjänstepensioner förekommer fortfarande inom en del kommuner och landsting men de utgör ett begränsat antal. En del av dessa kommuner och landsting tryggar utfästelserna fortsatt genom beskattningsrätten medan andra väljer att betala in premier till pensionsförsäkring.

Statligt anställda

Inom den statliga sektorn är SPV och KÅPAN Pensioner de dominerande kapitalförvaltarna. SPV förvaltar premierna för den förmånsbestämda delen och KÅPAN Pensioner förvaltar de avgiftsbestämda delarna.

Bilaga 5 Avdragsgillt privat pensionssparande i korthet

Rätt till skatteavdrag på privat pensionssparande har funnits under lång tid i Sverige och har omfattat alla som betalar skatt i Sverige. Avdragsreglerna har ändrats över tid och avdragsutrymmet har successivt minskat.

Avdragsrätten för privat pensionssparande slopades 2016 för dem som har tjänstepension i sin anställning, det vill säga för den breda majoriteten av anställda. Numera är det endast den som inte har tjänstepension i sin anställning som har rätt till skatteavdrag för privat pensionssparande.

Avdrag för privat pensionssparande kan göras med upp till 35 procent av inkomsten (lönen för anställda och inkomst från näringsverksamheten för egenföretagare) men högst 10 prisbasbelopp (455 000 kronor år 2018). Sparande måste ske i pensionsförsäkring eller i individuellt pensionssparkonto (IPS).

Bilaga 6 Datakällor

Underlagen till rapportens statistik är hämtade från en sammanställning av Sveriges pensioner i olika årgångar av Orange rapport (Pensionssystemets årsredovisning). Uppgifterna i underlagen är i sin tur hämtade från olika källor och dessa redogör vi för i denna bilaga. Andra källor kan ha använts för tidigare år och det medför, som vi nämner ovan i rapporten, att jämförelsen av beloppen över tid inte blir helt rätt.

Inkomstgrundad allmän pension

Uppgifterna om inkomstgrundad allmän pension är hämtade från tidigare års resultat- och balansräkningar i Orange rapport. Uppgifterna om buffertkapitalet i Första–Fjärde och Sjätte AP-fonden finns med i resultat- och balansräkningen för inkomstpensionen i Orange rapport, men kan också inhämtas från respektive AP-fonds årsredovisning.

Tjänstepension

Definitioner och trygghandformer

Med tjänstepension (pension i anställning) avser vi arbetsgivarens löften om pension (till sina anställda) som tryggas i skatterättsligt godkända trygghandformer för pensionsutfästelser. Det kollektivavtalade tjänstepensionerna baseras på dessa trygghandformer och med vår definition fångar vi den absoluta merparten av de pensioner och pensionssparande som finns utanför det allmänna pensionssystemet.

De skatterättsliga trygghandformerna är:

- Pensionsförsäkring
- Överföring till pensionsstiftelse
- Avsättning i balansräkning i förening med kreditförsäkring eller liknande
- Kommuner, landsting och stat kan som arbetsgivare därutöver trygga pensionsutfästelser genom beskattningsrätten. De kan alltså göra avsättningar i balansräkningen utan att kreditförsäkra beloppen.

En del arbetsgivare använder sig av flera trygghandformer inom ett och samma kollektivavtalsområde, till exempel inom avtalsområdet ITP2 är det vanligt att beloppen i pensionsstiftelser är kreditförsäkrade.

Förvaltad tjänstepensionskapital

Pensionsförsäkringar förvaltas av livförsäkringsbolagen och tjänstepensionskassorna.

Uppgifter om livbolagens förvaltade pensionskapital hämtar vi från Svensk försäkring som i sin tur inhämtar och bearbetar uppgifterna från Finansinspektionen. Livbolagen har inrapporteringskyldighet till inspektionen som är tillsynsansvarig myndighet. Enligt uppgift ingår inte uppgift om förvaltad kapital för en del av de mindre bolagen.

Uppgifter om tjänstepensionskassornas förvaltade kapital hämtar vi in från Statistiska centralbyrån (SCB) och kapitalet representeras av kassornas balansomslutning. SCB inhämtar uppgifterna i sin tur från Finansinspektionen som är tillsynsansvarig myndighet för pensionskassorna.

Det tjänstepensionskapital som förvaltas i pensionsstiftelser, i kommunernas och landstingens pensionsportföljer ingår inte i statistiken över förvaltad pensionskapital. Enligt PRI Pensionsgarantis årsredovisning för 2017 uppgår de försäkrade pensionsskulder till 158 miljarder kronor. Förmånsbestämda pensionsutfästelser i egen regi enligt ITP2 utgör cirka 87 procent av PRI Pensionsgarantis totala försäkringsansvar. Resterande del utgörs av andra kollektivavtal än ITP; individuella avtal, chefspensioner, avgångspensioner och kompletteringar av ITP för exempelvis ledande befattningshavare. En del av det belopp som har kreditförsäkrats finns i pensionsstiftelser.

Premier för tjänstepension

Uppgifterna över tjänstepensionspremier som betalats in till livförsäkringsbolag hämtar vi från Svensk Försäkring, som i sin tur inhämtar och bearbetar uppgifterna från Finansinspektionen. Livbolagen har inrapporteringskyldighet till Finansinspektionen som är tillsynsansvarig myndighet. Enligt uppgift ingår inte uppgifter om premier för en del av de mindre bolagen.

Uppgifter över premier som betalats in till tjänstepensionskassor hämtar vi från SCB, som i sin tur inhämtar och bearbetar uppgifter från Finansinspektionen. Tjänstepensionskassor har i likhet med livbolagen inrapporteringskyldighet till Finansinspektionen som är tillsynsansvarig myndighet även för pensionskassorna.

Beloppen för statsanställdas premier hämtar vi från SPV:s årsredovisning. Inbetalda premier till Kåpan ingår i statistiken över tjänstepensionskassor.

Avsättningar för att trygga förmånsbestämda pensionsutfästelser ingår inte i statistiken över premier. Det innebär att kreditförsäkrade utfästelser och överföringar till pensionsstiftelser inte ingår i vår statistik. Uppgifter om förmånsbestämda tjänstepensioner som före 1998 tryggades via beskattningsrätten i kommuner och landsting ingår inte heller i vår statistik.

Utbetalningar av tjänstepension

Rapportens uppgifter om utbetalda tjänstepensioner baseras på SCB:s tabell 'Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension'. Det är enbart statistik över utbetalningar till åldersgrupperna 65 år och äldre som ingår i vår rapport Sveriges pensioner. De yngsta åldersgrupperna i tabellen (55–64 år) är exkluderade i vår statistik.

Avdragsgillt privat pensionssparande

En person kan spara till sin ålderdom på många olika sätt, till exempel:

- Privat pensionsförsäkring
- Individuellt pensionssparande (IPS)
- Kapitalförsäkring eller investeringssparkonto
- Direktsparende i aktier och obligationer
- Aktiefonder och obligationsfonder etc.
- Bankkonton
- Kontanter
- Amortering av bostadslån

I rapporten ingår enbart avdragsgillt pensionssparande, det vill säga de två första punkterna ovan. Det totala pensionssparandet är med all säkerhet betydligt högre men det finns inte tillgängliga uppgifter för annat privat pensionssparande.

Förvalt kapital och premier för avdragsgillt privat pension

Livförsäkringsbolagens uppgifter om kapital och premier hämtar vi från Svensk försäkring. Underlaget till deras statistik kommer från Finansinspektionen.

Uppgifter om kapital och inbetalningar till individuellt pensionssparande (IPS) hämtar vi från SCB:s finansmarknadsstatistik, avsnitt 7.15.

Utbetalningar av privat avdragsgill pension

Uppgifterna om utbetalningar hämtar vi från SCB:s tabell Personer 55 år och äldre efter ålder, kön och typ av pension. Den yngsta åldersgruppen i tabellen (55–64 år) är exkluderade.

www.pensionsmyndigheten.se

